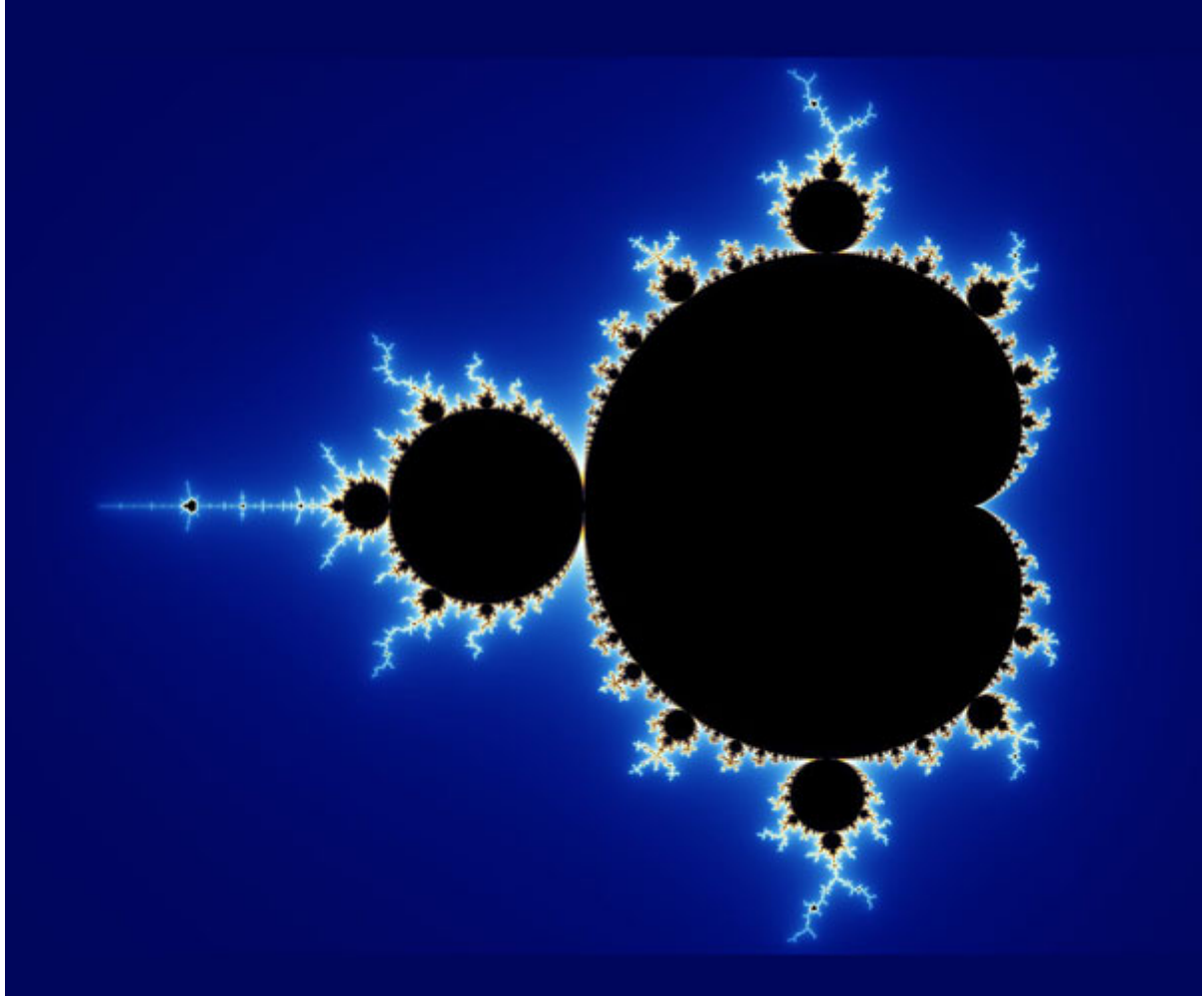
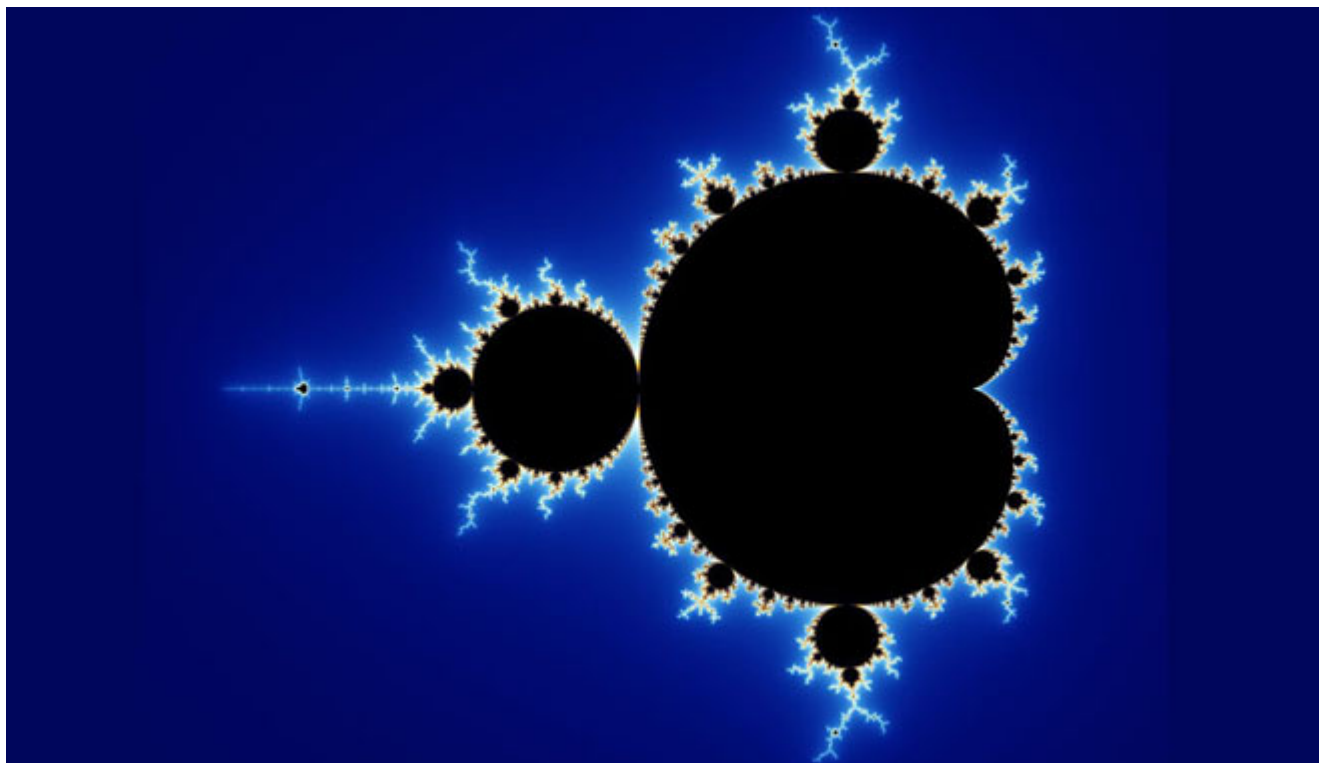

12 Απριλίου 2017

Το «Είναι» είναι Χάος, άβυσσος αλλά και Δημιουργία (Σωτήρης Φουρνάρος, Επ. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Εικόνα: Fractal του Mandelbrot (Η Γεωμετρία Fractal ήταν αυτή που ήρθε να δώσει το κατάλληλο μαθηματικό μοντέλο για τη στήριξη της θεωρίας του Χάους)

Σε μια τέτοια ανοικτή δομή της οντολογίας, το χάος ορίζεται ως δεδομένη απαρχή, που υπήρχε, κατά το πρότυπο του Ησιόδου: «Ἦτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετο».14 Μέσα από το χάος αυτό, από ένα τέτοιο κενό, εμφανίζεται ο κόσμος. Άραγε θα μπορούσε να εμφανιστεί ο κόσμος χωρίς το προγενέστερο χάος; Υπό το φως της νέας προαναφερόμενης οπτικής, η απάντηση ορίζεται αρνητικά. Το αρχικό κοσμικό χάος δεν είναι «εντελώς τακτοποιημένο».15 Διότι, αν ήταν τέλεια τακτοποιημένο ευθύς εξ αρχής, ο άνθρωπος δεν θα δημιουργούσε ούτε τον κόσμο, ούτε τη ζωή του. Ούτε και θα υφίστατο ανάγκη για φιλοσοφική δημιουργία.

Δεν «υπάρχει ένας δεδομένος θείος ή αυτόματος νόμος που κυβερνάει τον κόσμο, δηλαδή δεν υπάρχει 'ετερονομία', γι' αυτό και μπορεί να δημιουργηθεί Φιλοσοφία, δηλαδή ανθρώπινη σκέψη, που προσπαθεί να βάλει τάξη στο αρχικό κοσμικό Χάος».16 Αυτή η ακατάπαυστη διαδικασία μετατρέπει το χάος σε κόσμο. Αν δεν λάμβανε σάρκα και οστά, δεν θα εμφανίζονταν πολλές φιλοσοφικές σχολές, παρά μόνο ένα, τελικό και ολοκληρωμένο σύστημα γνώσης. Επιπλέον, αν ο κόσμος ήταν αποκλειστικά απόλυτο και τέλειο χάος δεν θα υφίστατο η δυνατότητα στοχασμού πάνω στον κόσμο.17

Αυτό το χάος ταυτίζεται με το είναι, όπως αντίστοιχα και το είναι ταυτίζεται με το χάος. Πρόκειται για το χώρο της ανθρώπινης και φιλοσοφικής, με την ευρύτατη έννοια, δημιουργίας. Δημιουργούμε μορφές της ζωής που θέλουμε να ζήσουμε ατομικά, της ελευθερίας και της ευδαιμονίας που μας εκφράζει ατομικά και

συλλογικά, της ομορφιάς μέσα από την τέχνη, με την οποία προσδίδουμε επιπρόσθετη οπτική στο γενικό νόημα της ζωής, στην καθολική αλήθεια που δημιουργούμε αδιάλειπτα. Το «Είναι είναι χάος, είναι άβυσσος, είναι το απύθμενον, αλλά είναι ταυτόχρονα και δημιουργία. Είναι μια *vis formandi* [...] μια δύναμη μορφώσεως ή μορφοποίησης που δεν είναι προκαθορισμένη».18

Γι' αυτό κάνουμε λόγο για το Χάος-Είναι ή για το Είναι-Χάος. Αυτή η οπτική επιβάλλει την αστείρευτη ανθρώπινη δημιουργία. Αν δεν υφίστατο η παραπάνω οπτική, «θα περιόριζε την έκταση των αμφισβητήσεων και των ανατροπών, χωρίς τις οποίες η φιλοσοφία τελματώνει· θα υπήρχε μια προτεραιά κατάσταση που θα καθόριζε τα ανθρώπινα, γεγονός που θα συνιστούσε ετερονομία και ανελευθερία του ανθρώπου».19 Η ανθρώπινη ιστορία με την παρουσία του πολυδιάστατου φιλοσοφικού φωτός, μέσω απροσμέτρητων φιλοσοφικών κατευθύνσεων, σχολών και θέσεων, έχει δικαιώσει την παραπάνω οντολογία του χάους. Τα πάντα «είναι δημιουργίες»,20 αδιάλειπτες με άλλα λόγια οριοθετήσεις και νοηματοδοτήσεις από τους ανθρώπους του περιεχομένου της ζωής, δηλαδή του τί σημασία αποκτά ακατάπαυστα το χάος και ο κόσμος που γεννάται μέσα από το χάος.

14 Ησίοδος, *Θεογονία*, 116.

15 Κ. Καστοριάδης, *Χώροι του ανθρώπου* (μτφρ. Ζ. Σαρίκας), εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1995, σελ. 186.

16 Βλ. Κ. Αλατζόγλου-Θέμελη, «Ο Καστοριάδης και η ελληνική ιδιαιτερότητα» στο Γ. Οικονόμου (επιμ.), *Μελέτες για τον Κορνήλιο Καστοριάδη. Η γένεση της δημοκρατίας και η σημερινή κρίση*, εκδ. Ευρασία, Αθήνα 2011, σελ. 26.

17 Βλ. σχετικά Curtis D. A. (επιμ.), *The Castoriadis Reader*, Blackwell Publishers Ltd., Oxford 1997, σελ. 274.

18 Κ. Καστοριάδης, *Ανθρωπολογία, πολιτική, φιλοσοφία*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 2001, σελ. 74.

[συνεχίζεται]

Πηγή: Διεθνές Φιλοσοφικό Forum [«Ανάδρασις»](#), Σωτήρης Φουρνάρος Επίκουρος Καθηγητής Φιλοσοφίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, “Η ΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΧΑΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ”

Το προηγούμενο μέρος του άρθρου μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#)